

Силабус навчальної дисципліни

Компаративістика вищої школи у світовому та вітчизняному освітніх просторах

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 01 – Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 – Освітні, педагогічні науки

Спеціалізація / освітньо-наукова програма: Освітні, педагогічні науки

Компонент освітньо-наукової програми: вільного вибору

Обсяг : 90 год./ 3 кред. ЄКТС

Рік навчання: I, семестр: I, II

Викладач

ППП

Контактна адреса:

Консультації

Пуховська Л.П. д.п.наук, професор, професор кафедри філософії освіти і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «УМО»

e-mail Puhovska@ukr.net

здійснюються за контактною адресою

Анотація навчальної дисципліни

В сучасних умовах економічної і культурної глобалізації актуалізувались дослідження освітніх досягнень зарубіжних країн, що має велике значення для професіоналізації порівняльної педагогіки в Україні. Навчальна дисципліна «Компаративістика вищої школи у світовому та вітчизняному освітніх просторах» є однією з нормативних дисциплін освітньої складової підготовки здобувачів PhD. Зміст цієї дисципліни спрямовується на формування у здобувачів розуміння інноваційного розвитку сучасного світу, розвиток культурного кругозору, формування демократичної громадянської свідомості, адже Україна підпорядковується загальноєвропейським і загальносвітовим законам розвитку, що впливають на всі сфери життя суспільства. Набуття системи знань про теорію і практику вищої освіти зарубіжжя з проекцією на досягнення й проблеми освіти в Україні сприятиме розумінню перспективних шляхів інтеграції системи вищої освіти України у ЄСВО.

Мета курсу: формування цілісної порівняльно-педагогічної компетентності науковця-дослідника – кваліфікованого фахівця, який має високий рівень готовності до професійної діяльності у сфері вітчизняної, європейської і світової науки й освіти.

Заплановані результати навчання:

Після завершення вивчення навчального курсу здобувачі PhD повинні **знати:**

- глобальні закономірності та принципи розвитку вищої освіти з урахуванням їх специфічних проявів у різних країнах та культурах, зокрема, в країнах Європейського Союзу.
- історію, особливості та сучасні тенденції розвитку вищої освіти в різних країнах світу з опорою на Міжнародну стандартну класифікацію освіти (МСКО 2011);
- шляхи управління процесом реформування систем вищої освіти європейських країн на міжнародному, національному та інституційному рівнях;

- сучасні вітчизняні, європейські та світові підходи до кваліфікацій і стандартів (освітніх і професійних) та особливості управління якістю вищої освіти у різних країнах регіону в контексті розвитку Болонського процесу;
- особливості здійснення менеджменту знань, лідерських функцій в умовах структурних та культурних реформ у ЄПВО;
- особливості освітньої практики, що традиційно існує в системах вищої освіти розвинутих країн світу, та інновацій (процесуальних, організаційних, маркетингових), які з'являються в контексті формування нової (результато-центрованої, студенто-орієнтованої) парадигми вищої освіти.

Аспіранти повинні **вміти**:

- аналізувати, порівнювати та зіставляти освітні явища та процеси, що відбуваються у вищій освіті різних країн Європи, геополітичних регіонів та у світі в цілому;
- аналізувати, зіставляти теоретичні погляди, процеси і явища педагогічної практики різних народів, бачити та оцінювати тенденції їх розвитку;
- оцінювати вплив глобалізації на розвиток систем вищої освіти європейського регіону в цілому та України зокрема; стратегії інтернаціоналізації вищої освіти різних країн світу;
- оцінювати стан розвитку моніторингу якості вищої освіти у різних країнах та регіонах;
- висловлювати власну точку зору в усній та письмовій формі щодо тенденцій розвитку освітніх явищ і процесів, що здійснюються в сучасному світі;
- залучити європейський вимір у своє дисертаційне дослідження.

Компетентності, які повинні бути сформовані або розвинуті:

- здатність здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї;
- здатність оцінювати можливості застосування та ризики упровадження досягнень прогресивного зарубіжного досвіду у сучасному вітчизняному освітньому просторі;
- здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, нести відповідальність за навчання інших;
- здатність операційно обробляти наукові тексти різних жанрів наукового стилю (реферування, анотування, конспектування, редагування, перекладу та ін.).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	У тому числі		
		л	пр	срс
1	2	3	4	5
<i>Змістовий модуль 1.</i> <i>Теоретичні основи порівняльної педагогіки та методологія порівняльних досліджень</i>				
Тема 1. Порівняльна педагогіка в системі сучасного педагогічного знання. Концептуалізація порівняльної педагогіки. Методологічні орієнтири українських компаративістів.	10	2		8
Тема 2. Методологія порівняльних педагогічних досліджень. Елементи порівняльного дослідження у кваліфікаційних наукових роботах різного рівня (магістерських, докторських)	10	2	2	6

Тема 3. Соціально-політичні, соціально-економічні, культурні та освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	10		2	8
Усього годин за змістовим модулем 1	30	4	4	22
Змістовий модуль 2. Розвиток систем вищої освіти: порівняльний аналіз				
Тема 4. Освітня, наукова та інноваційна діяльність закладів вищої освіти в ЄС та в Україні: тенденції розвитку	16	2	4	10
Тема 5. Забезпечення якості вищої освіти (ЗЯВО): європейський, національний та інституційний виміри	12	2	2	8
Тема 6. Інноваційні підходи до менеджменту вищої освіти в сучасному світі	12		4	8
Усього годин за змістовим модулем 2	40	4	10	26
Змістовий модуль 3. Професіоналізація порівняльної педагогіки				
Тема 7. Підготовка і професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації: сучасний стан, проблеми, перспективи	12	2	4	6
Тема 8. Цифровізація освітнього процесу в сучасній вищій школі	8		2	6
Усього годин за змістовим модулем 3.	20	2	6	12
РАЗОМ:	90	10	20	60

Технологічна картка опанування навчальної дисципліни

№ з/п /год.	Теми та форми занять	Зміст занять і навчальних завдань	Форми контролю
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи порівняльної педагогіки та методологія порівняльних досліджень			
Тема 1. Порівняльна педагогіка в системі сучасного педагогічного знання. Концептуалізація порівняльної педагогіки. Методологічні орієнтири українських компаративістів			
1.1	Лекція (2 год.)	Висвітлення та обговорення питань: Зародження та історичні етапи розвитку порівняльної педагогіки як науки. Міжнародні та всесвітні організації у сфері освіти. Форми їх роботи. Концептуалізація порівняльної педагогіки. Методологічний апарат, методи дослідження. Прогностична функція компаративістики.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
1.2	Самостійна робота (8 год.)	Провести пошук джерел у пошуковій системі Google за такими ключовими словами: порівняльна педагогіка/comparative higher education; дослідження у галузі порівняльної педагогіки/comparative higher education research; огляд джерел з порівняльної педагогіки/literature review in	Презентація здобувачами PhD провідних результатів самостійної роботи

		<p>comparative education.</p> <p>Укласти бібліографію актуальних (останні 5 років) наукових досліджень зарубіжних вчених з теми, що вивчається (15-20 найменувань).</p> <p>Схарактеризувати методологічні підходи та методи порівняльно-педагогічного дослідження, що можуть бути застосовані у вашій науковій роботі.</p> <p>Укласти перелік періодичних видань у галузі педагогіки /педагогіки вищої школи /порівняльної педагогіки вищої школи, що влючені до міжнародних наукометричних баз даних Scopus, Web of Science. Ознайомитися з вимогами до наукових досліджень, що публікуються у даних виданнях.</p>	
<p>Тема 2.Методологія порівняльних педагогічних досліджень. Елементи порівняльного дослідження у кваліфікаційних наукових роботах різного рівня (магістерських, докторських)</p>			
2.1	Лекція (2 год.)	<p>1.Предмет, завдання та функції порівняльних педагогічних досліджень.</p> <p>2. Методи, групи порівнянь і умови проведення порівняльного дослідження.</p> <p>3. Зарубіжна джерельна база з проблеми дослідження, її структурне місце в бібліографії, опис.</p> <p>4. Вивчення зарубіжного передового досвіду (кращих практик) з проблеми дослідження та місце цього елемента в структурі дисертаційного дослідження.</p>	Спостереження за активністю здобувачів PhD
	Практичне заняття (2 год.)	<p>Робота в малих групах з подальшою презентацією та обговоренням результатів обґрунтування елементів порівняльного дослідження в кваліфікаційних магістерських та докторських роботах (актуальність дослідження; аналіз наукової розробленості теми дослідження зарубіжними вченими; розділ/параграф щодо зарубіжного досвіду; бібліографія)</p>	Презентація напрацювань

2.2	Самостійна робота (6 год.)	<p><i>Опрацювання питань:</i> Здійснити аналіз наукових джерел та бази авторефератів захищених дисертаційних досліджень з питань порівняльної педагогіки вищої школи.</p> <p><i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Виокремити та обґрунтувати елементи власного дисертаційного дослідження, в яких буде використовуватися зарубіжний вимір.</p>	Презентація напрацювань
Тема 3. Соціально-політичні, соціально-економічні, культурні та освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань			
3.1	Практичне заняття (2 год.)	<p><i>Висвітлення та обговорення питань:</i> 1. Політична та економічна глобалізація як чинник розвитку вищої освіти у світі, в ЄС та в Україні 2. Інтернаціоналізація, масифікація, диверсифікація та університетизація вищої освіти світі, в ЄС та в Україні. 3. Європеїзація як чинник розвитку вищої освіти в Україні.</p> <p>Робота в малих групах щодо чинників розвитку вищої освіти в суспільстві знань. Представлення презентацій щодо сутності, виявів та впливів глобалізації, європеїзації, інтернаціоналізації на розвиток вищої освіти в світі, в Україні</p>	Усне опитування
3.3	Самостійна робота(8 год.)	<p><i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Укласти порівняльну таблицю визначень понять «глобалізація освіти», «регіоналізація (європеїзація) освіти», «інтернаціоналізація освіти», «дигіталізація освіти» відповідно до існуючих в сучасній науці критеріальних підходів.</p> <p>Визначити та представити у вигляді презентації особливості впливів глобалізації регіоналізації/європеїзації, інтернаціоналізації, дигіталізації на освітні процеси, що є предметом Вашого дослідження.</p>	Презентація Аналіз порівняльної таблиці
Модульний контроль			тести
Змістовий модуль 2.			
Розвиток систем вищої освіти: порівняльний аналіз			
Тема 4. Освітня, наукова та інноваційна діяльність закладів вищої освіти в ЄС та в Україні: тенденції розвитку			

4.1	Лекція (2 год.)	<p>1. Феномен університету у контексті часових і просторових викликів.</p> <p>2. Нові моделі сучасних університетів: дослідницькі, корпоративні, підприємницькі.</p> <p>3. Роль і специфіка міжнародних університетських рейтингів.</p> <p>4. Організаційні принципи взаємодії наукової та освітньої діяльності сучасного університету: український, європейський та світовий досвід.</p>	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
4.2	Практичне заняття (4 год.)	<p>Наукова діяльність як складова місії сучасного університету: український, європейський та світовий досвід.</p> <p>Проектування заявки для здійснення дослідно-інноваційної діяльності науковця.</p> <p>Робота в малих групах щодо університетських рейтингів: критерії, показники.</p>	Усне опитування
4.3	Самостійна робота (10 год.)	<p>Опрацювання питань: Укласти словник термінів з проблеми, що вивчається.</p> <p>Опрацювати форми фандрайзингу (грантовий, благодійницький, партнерський /комерційний).</p> <p>Індивідуально-дослідницьке завдання: З'ясувати особливості моніторингу якості вищої освіти у різних європейських країнах. Викласти змістові та процесуальні особливості моніторингових процедур у формі порівняльної таблиці (Україна і країна за вибором).</p>	Аналіз порівняльної таблиці
Тема 5. Забезпечення якості вищої освіти (ЗЯВО): європейський, національний та інституційний виміри			
5.1	Лекція (2 год.)	<p>1. Структура ЗЯВО у ЄПВО та в Україні. Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування ЄПВО.</p> <p>2. Сутність і особливості Європейської моделі забезпечення якості.</p> <p>3. Сертифікація навчальних результатів.</p> <p>4. Стандартизація результатів навчання як ключовий елемент забезпечення якості вищої освіти.</p>	Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдань
5.2	Практичне заняття (2 год.)	Онлайн-тренінг «Експерт з акредитації освітніх програм»	

5.3	Самостійна робота (10 год.)	Опрацювання питань: 1.Критерії оцінювання освітньої програми (рівень F; рівень E; рівень B; рівень A): проектування та цілі ОП; структура та зміст ОП; Доступ до ОП та визнання результатів навчання; навчання та викладання за ОП; контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність; людські ресурси; освітнє середовище; внутрішнє забезпечення якості ОП; прозорість та публічність; навчання через дослідження. 2. Правила етичної поведінки експерта під час акредитаційного візиту. 3. Механізм сертифікації експерта.	Виклад матеріалу на задану тему та представлення його у вигляді презентації
Тема 6. Інноваційні підходи до менеджменту вищої освіти в сучасному світі			
6.2	Практичне заняття (4 год.)	Дискусія щодо автономії університетів:традиції, сучасні проблеми, сценарії розвитку. Прентаційне представлення кращих практик менеджменту вищої освіти в сучасному світі (за вибором)	Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдання
6.3	Самостійна робота (8 год.)	Опрацювання питань: 1.Еволюція систем управління діяльністю закладами освіти. 2. Тенденції розвитку менеджменту вищої освіти у ЄПВО. Менеджмент розвитку університету. Ризик-менеджмент у сучасній вищій освіті. 3. Менеджмент міжнародної діяльності університету. Фандрейзинг в університеті як управлінська стратегія. Індивідуально-дослідницьке завдання: Опрацювати матеріал щодо різних сценаріїв розвитку автономії університетів	Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдань
Модульний контроль			тести
Змістовий модуль 3. Професіоналізація порівняльної педагогіки			
Тема 7. Підготовка і професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації: сучасний стан, проблеми, перспективи			
7.1	Лекція (2 год.)	1. Педагоги як соціально-професійна група населення. Моделі професії педагога. 2. Професійна підготовка педагогів в країнах ЄС: спільність та відмінності. 3. Провідні тенденції у підготовці вчителів у країнах ЄС і в Україні.	Усне опитування
7.1.	Практичне заняття (4 год.)	Порівняльний аналіз моделей структурної побудови систем неперервної педагогічної освіти	Виклад матеріалу на задану тему та представлення

		розвинених країн та України. Обговорення положень Паризького (2018) і Римського (2020) самітів щодо особливостей сучасного етапу Болонського процесу (з представленням презентацій).	його у вигляді презентації
7.2	Самостійна робота (6 год.)	Опрацювання питань: Проаналізувати європейські та українські документи щодо введення докторського рівня як третього ступеня Болонського процесу. Опрацювати положення Парижського Комюніке (2018) та Римського Комюніке (2020) щодо розвитку Болонського процесу (https://erasmusplus.org.ua/search/158-materialy-here-team/1904-dokumenty-yevropeiskoho-prostoru-vyshchoi-osvity-yepvo.html) . Індивідуально-дослідницьке завдання: Створіть презентацію щодо завдань інтернаціоналізації університетів в світлі положень Парижського Комюніке (2018) та Римського Комюніке (2020).	Презентація
Тема 8. Цифровізація освітнього процесу в сучасній вищій школі			
8.2	Практичне заняття (2 год.)	Таймлайн проектів цифрової трансформації України Програма Еразмус+ в Україні : новий етап 2021-2027 рр. (як написати успішну грантову пропозицію) Цифровізація освітнього процесу в сучасній вищій школі: уроки пандемії Проект «Цифрова школа»	Представлення презентації у форматі печатки
8.3	Самостійна робота (6 год.)	Опрацювання питань: Цифровізація вищої освіти та створення цифрових університетів: виклики сьогодення Критерії готовності вітчизняних університетів до цифрових трансформацій Індивідуально-дослідницьке завдання: Обґрунтуйте модель цифрового університету	Презентація
Модульний контроль			тести

Контроль і оцінювання результатів навчання

Загальна характеристика видів навчальної роботи здобувачів PhD та особливостей контролю за якістю їх виконання.

Аудиторні заняття побудовані у вигляді інтерактивного заняття і передбачають активну участь здобувачів PhD в освітньому процесі: організація діалогу та полілогу в процесі навчальної взаємодії. Відповідно *поточний контроль спрямований* на оцінювання участі здобувачів PhD в обговоренні проблемних ситуацій та виконання завдань, глибину і змістову наповнюваність суджень, здатність до осмислення, узагальнення та здобуття нового знання в обраній спеціальності.

Самостійна робота здобувачів PhD є основним засобом опанування змісту навчальної дисципліни, що передбачає опрацювання певних питань як теоретичного так і практичного спрямування. У межах самостійної роботи виконуються *індивідуально-дослідницькі завдання*, що спрямовані на формування і розвиток актуальних здатностей, зокрема, здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї; оцінювати можливості застосування та ризики упровадження досягнень прогресивного зарубіжного досвіду у сучасному вітчизняному освітньому просторі; залучити європейський вимір у своє дисертаційне дослідження тощо.

За результатами мікродослідження, що є обов'язково пов'язаним з основним дослідженням здобувача, він виступає на практичному занятті або на круглому столі, науковому семінарі тощо. Окремі *звіти про самостійну роботу* не надаються. Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час модульного та підсумкового контролю знань, наявності презентацій, оформлення здобувачем порівняльних таблиць з різних аспектів дисертаційного дослідження з використанням ІТ-технологій.

Під час опанування навчальної дисципліни передбачено можливість консультативної допомоги з боку викладача за потреби і запитом з боку здобувачів PhD (F2F).

Підсумковий контроль – залік, в якому передбачено відповідь на теоретичні й практичні питання, які пов'язані із зарубіжним виміром у дисертаційних дослідженнях пошукувачів.

Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання

Основними *принципами* оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни є такі принципи:

- об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання);
- прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання);
- систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою і модулем, а також відвідуванням занять, ступенем активності під час навчання і вчасним виконанням навчальних завдань);
- дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми);
- індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання);
- педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі) тощо.

Основними *критеріями*, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Компаративістика вищої школи у світовому та вітчизняному освітніх просторах», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів застосування експериментального методу в дисертаційній роботі.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи, індивідуально-дослідницьких завдань здобувачів PhD) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки(форматування, висновки тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Позитивні оцінки виставляються лише тим здобувачам PhD, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

Остаточна оцінка за результати опанування навчальної дисципліни розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	10
Модуль 1 (теми 1-3) – модульний контроль (тести), аналіз обґрунтування пошукувачами елементів порівняльного дослідження в кваліфікаційних магістерських та докторських роботах (актуальність дослідження; аналіз наукової розробленості теми дослідження зарубіжними вченими; розділ/параграф щодо зарубіжного досвіду; бібліографія), інноваційна ініціатива науковця.	20
Модуль 2 (теми 4-6) – модульний контроль (тести), аналіз знань пошукувачів щодо особливостей управління якістю вищої освіти у різних країнах регіону в контексті розвитку Болонського процесу; аналіз вмінь добирати необхідний матеріал та створювати порівняльні таблиці з різних аспектів розвитку вищої школи; оцінка презентаційних умінь пошукувачів з використанням зарубіжного досвіду (ефективна презентація).	20
Модуль 3 (теми 7-8) – модульний контроль (тести), аналіз знань пошукувачами європейських та	20

українських документів у сфері освіти; розвиток навиків моделювання досліджуваних явищ; розвиток дискусійних умінь (на матеріалах університетської автономії); використання цифрових інструментів у науковому дослідженні. .	
Залік (теми 1-8) –теоретичні питання, презентація портфолію.	40

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на *засадах академічної доброчесності* – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Щодо академічної доброчесності здобувачів PhD йдеться про самостійне виконання навчальних завдань; обов'язкове посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей від інших осіб; надання достовірної інформації про результати власної наукової діяльності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час виконання навчальних завдань та екзамену заборонені (в т.ч., із використанням мобільних девайсів).

За порушення академічної доброчесності здобувачі PhD можуть бути притягнені до такої *академічної відповідальності*: повторне проходження оцінювання; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти, позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання тощо.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни.

Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання екзамену відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (зокрема, лікарняний лист).

Політика щодо правил поведінки на заняттях

Здобувачі PhD беруть активну участь у всіх заняттях: обговорюють проблемні ситуації, запропоновані викладачем на лекціях, у режимі діалогу /полілогу; активно

включаються і за потреби ініціюють спільну (групову роботу) під час практичних занять; виконують всі навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми.

Спілкування учасників освітнього процесу (викладач, здобувачі PhD) відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання.

Рекомендована література

Базова

1. Авшенюк Н.М. Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині XX – на початку XXI ст.: монографія; за наук. ред. Лещенко М.П. / Наталія Миколаївна Авшенюк. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015 – 610 с.
2. Курбатов С. Феномен Університету в контексті часових та просторових викликів : монографія / С.В. Курбатов. – Суми : Университетская книга, 2014. – 262 с.
3. Курс лекцій з порівняльної педагогіки/ За заг. ред. члена-кор. НАПН України, д.п.н, проф. Г.В.Троцько.- Харків, 2007.- 264 с.
4. Локшина О. Відкрита освіта в європейському просторі: стратегія розбудови/ Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2018, № 2 (76). С.75-86.
5. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. — К.: Видавничий дім «Сам», 2017.
6. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.- уклад. І.І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш й ін .; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. - К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди », 2011. - 100 с.
7. Про вищу освіту: Закон України. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 05.10.2018).
8. Професійні стандарти і кваліфікації у країнах з високорозвинутою економікою / Пуховська Л.П., А. О. Ворначев С. В. Мельник Ю. І. Кравець за наук. ред. Л. П. Пуховської. – К. : «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 231 с.
9. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія /Ю.М. Рашкевич. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
10. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка: Навчальний посібник. – Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с. [Sbr1-4 + Sbr5-8 z Comparativ] 91 p, 88 p ukr
11. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід: монографія/ В. О. Радкевич, Л.П.Пуховська, О.В.Бородієнко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк, Н.М.Корчинська, С. О. Леу, В.В.Артемчук; за заг. ред. В.О.Радкевич.- Житомир: «Полісся», 2018. – 2008 с.
12. Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти: монографія / авт.: О.П. Воробйова, М.В. Гриценко, В.І. Луговий, О.Ю. Оржель, О.М. Слюсаренко, А.В.Ставицький, Ж.В. Таланова, В.П. Ткаченко, К.А. Трима; за ред. В.І. Лугового, Ж.В. Таланової. – К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. – 229 с.
13. Тезаурус професійної освіти і навчання в країнах ЄС /Л.П.Пуховська, С.О. Леу, ОП Радкевич, М.М.Шимановський; за наук. ред. Пуховської Л. П., Бородієнко О. В. К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2016. 51 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710535/>(дата звернення: 24.01.2019).

Додаткова література

1. Арешонков В. Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. *Вісник НАПН України*, 2020, 2(2); URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-2>

2. Базелюк Н. В. Науково-дослідницька робота майбутніх учителів у системі магістерських програм університетів Фінляндії: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ, 2013. 25 с.
3. Бідюк Н. М. Порівняльно-педагогічні дослідження у контексті розвитку інтеграційних процесів в освіті. *Університет на шляху Болонських перетворень*: зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. М. Є. Скиби, С. Г. Костогриза. Хмельницький ХНУ, 2012. С. 73–76.
4. Бражник Е. И. Особенности методологии сравнительных педагогических исследований. *Письма в emissia.offline*: электр. науч.-пед. журн. 2005. № 1. URL: <http://www.emissia.org/offline/2005/975.htm> (дата звернення: 16.06.18).
5. Енциклопедія освіти / АПН України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Зязюн І. А. Система сукупних компетенцій і компетентностей у структурі педагогічної діяльності й дії вчителя. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 3. С.18–27.
7. Леу С. О. Учніство в професійній освіті й навчанні країн ЄС. *Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. пр. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін. Київ: Міленіум, 2016. Вип. 12. С. 116–127. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/707799/> (дата звернення: 16.06.18).
8. Листопад О.В. Аутсорсинг в умовах інноваційного розвитку вищої освіти / О.В. Листопад // Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти [колективна монографія/ [за заг. ред. А.А. Сбруєвої]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. – С. 403 – 422.
9. Сбруєва А.А. Дослідно-орієнтоване навчання в університетах розвинених країн / А.А. Сбруєва // Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача. Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти [колективна монографія] / [за заг. ред. А.А. Сбруєвої]. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. – 520 с.
10. Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: монографія / В. О. Радкевич, Л. П. Пуховська, О. В. Бородієнко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк, Н. М. Корчинська, С. О. Леу, В. В. Артемчук; за заг. ред. О. В. Бородієнко. Київ: ІІТО НАПН України, 2018. 223 с.
11. Соколова І. Наукові підходи до проведення компаративних досліджень в освіті. *Освітологія = Oświatologia: укр.-пол. щоріч.* / Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, Вища пед. шк. Спільки пол. вчителів. Варшава. Київ, 2014. № 3. С. 23–29.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційний сайт Еразмус+ Україна: <http://erasmusplus.org.ua/>
2. Інформаційний сайт Програми «Еразмус+: Жан Моне» проекту «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів» Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка : <http://jmm.sspu.edu.ua/>
3. Інформаційний сайт Програми «Еразмус+: Жан Моне Київського університету імені Б. Грінченка проекту «Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: рух України до Європейського Союзу» <http://heqes.kubg.edu.ua>
4. Інформаційний сайт мережі освітньої інформації ЄС EURYDICE: <http://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/>.
5. Інформаційний сайт Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО: <http://www.ibe.unesco.org/>
6. Інформаційний сайт Європейського центру вищої освіти CEPES: <http://www.cepes.ro>.
7. Інформаційний сайт Асоціації європейських університетів: <http://www.eua.be>.

8. Інформаційний сайт Європейської асоціації закладів вищої освіти EURASHE
9. I(European Association of Institutions in Higher Education): <http://www.eurashe.org>.
10. Інформаційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку. Інформація з питань освіти <http://www.oecd.org/education/>
11. Інформаційний сайт Світового банку. Індикатор: освіта : <https://data.worldbank.org/indicator>
12. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>.
13. Офіційний сайт Міністерства юстиції України <http://www.informjust.kiev.ua>
- 14.** нформаційний сайт Center on International Education Benchmarking: <http://ncee.org/>
15. Інформаційний сайт UNESCO Institute for Statistics: <http://uis.unesco.org/>